

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Norsk sprog 1807-1820 [del 2 af 2]

 Af [Rasmus Glenthøj](#) 11. oktober 2009 • I kategorien [Sproghistorie](#)
[\[Første del her\]](#)

Sprogkuppet

Selvom man i Norge endnu ikke tillagde sproget den samme værdi som i Danmark, så var der kredse der tillagde det en klar national betydning. Opløsningen af den dansk-norske stat fik øjeblikkelig konsekvenser for betegnelsen af sproget. I februar 1814 bemærkede Claus Pavels en tendens til at folk talte om det norske sprog i stedet for det danske sprog. Han kaldte det latterligt, da ”dansk og norsk Sprog” var og blev et og det samme. ”Hvad er et par hundrede nationale og provinciale Ord imod de mange Tusinde, som Danmark og Norge beholde tilfælles”. Ifølge præsten eksisterede der ligeså lidt et selvstændigt norsk sprog som et selvstændigt schweizisk sprog. Det vigtige var ikke sproget, men ”national Aand og ægte patriotisk Daad.”[\[67\]](#) Hvis man læser videre i Pavels dagbog, så begyndte den danskvenlige nordmand dog selv at betegne sproget som norsk i løbet af 1814.[\[68\]](#) Men slotspræsten omtalte stadig undervisnings sproget ved katedralskolen som dansk.[\[69\]](#) og han håbede på et uopløseligt sprogligt fællesskab med Danmark, som han så som det ”litteraire” fædreland.[\[70\]](#)

Tilbøjeligheden til at kalde sproget norsk endte som officiel politik. Størstedelen af den norske elite frygtede en sammensmeltning med Sverige, hvilket prægede den nye grundlov fra november 1814. Her gjorde § 47 det til ”en ufravigelig Regel, at den umyndige Konge gives tilstrækkelig Underviisning i det Norske Sprog” samt i § 81 at ”Alle Love udfærdiges i det norske Sprog”.[\[71\]](#) Denne omtale af skriftsproget i Norge som norsk er siden i den norske historieskrivning blevet kaldt for et sprogligt kupforsøg.[\[72\]](#) Stortinget fik videnskabelig dækning gennem en udtalelse fra universitetet i Christiania. Her blev det konkluderet, at skriftsproget var blevet udviklet i fællesskab imellem de to folk og derfor var ligeså meget norsk som dansk. Nordmændene havde den ”fuldeste Ret til at kalde dette Sprog ogsaa i dets nyere Form vort”.[\[73\]](#) Sprogkuppet afspejler dog blot en praksis, der allerede var blevet almindelig i det mindste blandt en del af eliten, hvilket var tydeligt i Stortingets debatter i efteråret 1814. Allerede ved begyndelse af det overordnede Storting slog Frederik Schmidt tonen an ved at kræve, at de svenske forslag ”maatte forelægges Storthinget i det norske Sprog, fordi vi burde holde strængt paa vor Nationalitet og Sproget hører væsentlig dertil”.[\[74\]](#)

Der var intet ensidigt forsøg på at knytte den nationale identitet til et selvstændigt norsk skriftsprog i årene omkring 1814.[\[75\]](#) men sprogkuppet var et udtryk for, at nation og sprog i et vist omfang blev kædet sammen. Da den norske nation ikke udgjorde en selvstændig stat var det nødvendigt at positionere sig symbolsk og begrebsmæssigt både i forhold til Sverige og Danmark. I rektor Jacob Rosteds *Indbydelsesskrift om de gamle Sprogs Rigdom* fra 1814 henvises der eksplicit til den tyske sprogfilosof Herder. Selvom den gamle skolemand ikke afgørende brød med den klassicistiske tankegang, så hersker der her ingen tvivl om forbindelsen mellem sproget og nationen:

Nationernes Charakterer maae præge sig i deres Sprog; Opdragelse, Cultur, Jordbund, den omgivende Natur, alle disse Ting maae efterlade sig de kjendeligste Spor i deres Sprog, som i deres Charakter og Tænkemaade.[\[76\]](#)

Den officielle status, som det ”norske” sprog fik med grundloven, afgjorde dog ikke sagen en gang for alle. I Danmark ønskede man at bibeholde det sproglige og litterære fællesskab, og danskerne var derfor uforstående over for sprogkuppet. Filologen Rasmus Rask talte hånligt om ”det kongelige norske Sprog”, og litteraten Rasmus Nyerup om det ”saakaldte norske Sprog”.[\[77\]](#) Ikke overraskende var det dog den halvt norske Christian Molbech, der gik hårdest til stålet. I tidsskriftet *Athene* (1815) langede han ud efter betegnelsen ”norsk”, der kun taltes ”i Dialectsproget – det dannede og forædlede Sprog. Skriftsproget i Norge er og maa blive dansk”.[\[78\]](#)

To år senere blev kritikken i *Athene* fornyet af Molbech. Det ”næsten latterlig[e]” sprogkup skyldtes ifølge skribenten enten frygt for at tabe noget af sin selvstændighed eller ”Had til Alt hvad der hedder dansk. Danmark og Norge ere ei de eneste Riger, som have Sprog tilfælles. De forskiellie Stater i Tydskland og Italien have det ligeledes; og dog er det neppe faldet nogen ind i Preussen. f. Ex. At kalde det tydske Sprog, som skrives der, det *preussiske* Sprog, eller nogen Skribent i Østerrig at kalde sit Skriftsprog det *østerrigske*.”[\[79\]](#) Derfor burde det fællessprog enten:

beholde sin gamle ved Aarhundredes Brug hævdede Benævnelse, eller det maa kaldes det dansk-norske eller norsk-danske, hvorimod dog kan indvendes, at ogsaa de to sidste Benævnelser synes at tilkiendegive Dannelsen af et nyt, blandet Sprog, som ikke existerer.[\[80\]](#)

Dette og andre hårde udfald affødte en intens debat mellem en række anonyme skribenter i *den Norske Rigstidende*, hvor der var blevet citeret fyldigt fra *Athene*.[\[81\]](#) En indsender hæftede sig ved, at sproget til alle tider ”oftere har været kaldet Norsk end Dansk” i Norge. Den fælles litteratur under foreningen havde stort set været indskrænket til København, da ”Norge ikke havde noget Universitet, neppe et Bogtrykkerie”. Men nu, hvor folket havde etableret sin egen regering og universitet, imødeså man en indenlandsk litteratur, hvis sprog måtte være norsk.[\[82\]](#) En anden indsender hæftede sig ved, at norsk ville fjerne sig fra dansk, da begge nationers skribenter ville vende sig mod deres respektive sprogs kilder.[\[83\]](#) En tredje kronikør lå på linje med universitetets tidligere udtalelse, da han anførte, at det fælles sprog og kulturen i ligeså høj grad var skabt af nordmænd som Holberg, Tullin, Fasting, Messel, Rein og Pram. Derfor havde nordmændene ret til at ”benævne deres Skriftsprog med det Navn ”Norsk”, ligesaa vel som det Danske

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har ændret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du høre forskel på menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansklærere: Tosprogede børn bliver sprogligt forsømt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblindes søjler på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller målmand – hvilket ord er bedst? Dansk Sprognævn dsn.dk

28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

[Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort](#)

Mere i kategorien 'Sproghistorie'

Hvordan talte urmennesket? – Om sprogevolution
 Standardisering af kurdisks
 Out of Africa
 Runinskrifter som inte betyder någonting

Nye kommentarer

Maj-Britt Kent Hansen til 1
 Ruben Schachtenhaufen til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
 Niels Larsen-Ledet til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
 william fich til Jødiske efternavne
 Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
 Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
 Herluf Hansen til Ded borrihjolmska måled
 Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
 Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
 Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

bærer Navn af Folket af samme Navn".^[84] Det var dog langt fra alle nordmænd, der var enige i disse betragtninger. Litteraten Peter Treschow Hanson, der i 1815 var vendt tilbage til sin fødeland efter 25 år i Sønderjylland, skrev i sin *Tydsdansk Ordfortegnelse* (1817), at bogens ord for det meste var danske, selvom enkelte "patrioter" måske ville kalde dem norske.^[85] Han var langt fra alene med den holdning. En del kaldte stadig sproget enten for dansk, dansk-norsk eller norsk-dansk.

Man finder også en genklang af de danske anklager mod det tyske sprog. I *Nationalbladet* blev anvendelsen af "Ch" i stedet for "K" i egenavne skarpt kritiseret som et fremmed element i sproget. "I Danmark, hvor vi, fornedelst dets Naboskab med Tydskland, rimeligviis har laant denne Form, har man dog for længst holdt op med deslige Halvtyskshed."^[86] I den første periode efter Eidsvold opstod der ingen konsensus om sprogets navn. Efterhånden begynde man som en slags kompromis at tale om "modersmålet". Den nationalsindede publicist Wilhelmine Ullmann skrev om sin opvækst i 1820ernes Christiania, at ingen:

brugte slige Udtryk som norsk Historie, norsk Sprog. Det vilde næsten være latterligt, man vilde følt sig forlegen. Det var "Fædrelandshistorie" og "Modersmaal". Ja, det sidste Ord hjælper man sig jo med endnu den Dag idag, naar man ikke vil si Dansk, og ikke *kan si* Norsk.^[87]

Tidsskriftet *Saga*

I *Den Norske Tilskuer* blev det bemærket, at en selvstændig nation var kendetegnet ved eget flag og sprog, og Norge havde hverken det ene eller det andet.^[88] Sproget udgjorde en national "grænsevagt", og for nogle var navneændringen ikke nok i sig selv. Både dansksindede og svensksindede nordmænd forsøgte at anvende norsk som en national markør i forhold til de to broderlande. Deres strategier var imidlertid diametralt modsatte. Dette ses tydeligst i striden om tidsskriftet *Saga* (1816-20). Bladet blev udgivet af digterpræsten Johan Storm Munch. Hans tætte forbindelse til Christian August medførte, at han efter prinsens valg til svensk kronprins blev mistænkt for at være "svensk". Alle embederne gik Munch forbi, hvilket øgede hans modvilje mod det danske styre. Han blev derfor en naturlig del af kredsen omkring grev Wedel. Hans kulturelle interesser og sympati for Sverige gjorde, at han efter 1814 tilhørte det nye styres favoritter. De skribenter, som Munch samlede om sig, bestod bl.a. af Jacob Aall og to af de største danskerhadere i Norge historikeren Jens Christian Berg og Nicolai Wergeland. *Sagas* forfattere gjorde derfor i sig selv bladet nationalt suspækt, da de alle støttede foreningen med Sverige i 1814.

Tidsskriftets sprogprogram og generelt danskfjendtlige tendenser bekræftede blot dets modstandere i deres holdning. Flere af disse var patrioter, der havde støttet sprogkuppet, men som så sprogfællesskabet med Danmark som en garant mod en forsvenskning af Norge og en efterfølgende sammensmeltning med nabolandet. I *Norsk Dagskær* (1815) hed det:

ingen Normand nogensinde [ønskede] at see det norske Sprog sammensmeltet med det Svenske, ligesom det forud smeltede samme med det Danske; tvertimod bør vi holde over vort Sprog, som en sand Helligdom, da dette er det fornemste Særkjende paa Nationens Selvstændighed. Men skal dette skee, da maae vi forskaffe os et Nationalbibliothek af de vigtigste danske Bøger; og dette bør iverksættes strax, deels fordi vi højliggen trænge til det, og deels for at blive forsynede i tide, om Communicationen med Danmarks nogensinde skulde vorde sperret.^[89]

Sproget skulle udgøre et værn imod en sammensmeltning med Sverige.^[90] Svensk sprog og litteratur var næsten ukendt, og få ønskede dette ændret.^[91]

I forordet til første bind redegjorde Munch for ideerne bag *Saga*, der gennem sit virke bl.a. skulle bidrage til en sprogranskning, der udlugede "det fremmede Ukrudt, som" havde "gvalt Nordens herlige Tungemaal, saa at nye og frodige Skud kunde spire frem af den gamle, uvisnelige Rod".^[92] Ifølge Jacob Aall skulle sprogforskerne med deres indsigt finde nye skud på den gamle sprogstamme, der kunne forbedre det daglige sprog.^[93] Selv anvendte han derfor ord fra "Oldsproget", som han havde "hørt i daglig Tale af vore Bønder", i sine oversættelser.^[94] Både Munch og Aalls oversættelser var fyldt med regionale, islandske og oldnordiske ord samt svenske ord som "Drotning" og "Torpare".^[95]

Dette var et sprogprogram, der byggede videre på den fælles dansk-norske sprogrønsning fra før 1814. Den indeholdt en modvilje mod latinske og tyske ord samt en præromantisk forestilling om et mere oprindeligt nationalt og folkeligt sprog.^[96] F.eks. havde Selskabet for Norges Vel arbejdet på at udskifte "tyske" ord i naturvidenskaberne med dansk-norske. De tanker, som Jacob Aall havde fremlagt i 1811, lå indenfor rammerne af det fælles projekt. Idéerne i *Saga* bevægede sig væk fra det fælles mål og mod forestillingen om et rent og "oprindeligt" norsk. Sagaoversættelserne, de historiske artikler og anvendelse af et "ægte" norsk sprog skulle skabe en national bevidsthed hos læsende nordmænd.^[97] Samtidig ville anvendelse af de mange ord fra bondesproget mindske afstanden mellem elite og resten af folket. *Sagas* sprogrønsning var kontroversiel. Claus Pavels noterede i sin dagbog:

Jeg tvivler imidlertid meget paa, at vort Sprog vil vinde synderlig enten i Reenhed eller Skjønhed, om det lykkes vore Sprogrensere, [...], at berige det med en Hob svenske og islandske Ord og Talemaader, item Provincialdialecter.^[98]

De færreste i eliten ønskede sig en tilnærmelse til bondesproget. Det var dog først og fremmest de få svenske ord, der faldt *Sagas* hårdeste kritikker, stortingsmanden Andreas Bonnevie, for brystet. Han var brændende nordmand og stærkt dansksindet. Han havde boet 16 år i Danmark før han i 1814 blev drevet hjem af en blanding af fædrelandskærlighed og en sag om utroskab i Kalundborg. Samtidens idealer havde fremmet Bonnevis medfødte tendens til at søge konfrontationen. Hans glødende patriotisme og indædt had til alt svensk gjorde, at han straks så *Sagas* oversættelser samt de klart tendentløse artikler som et led i større komplot for at forsvenske Norge gennem en sproglig sammensmeltning.

Bonnevie indledte sit angreb ved fra Stortingets talerstol at angribe Jacob Aall for at ville forvanske og sammensmelte det norske sprog med svensk. Aall, der selv var stortingsmand, undlod at besvare anklagerne, men betegnede Bonnevie i et brev som "en sværmerisk Patriot, der vistnok har en god Mening, men som tillægger de ubetydeligste Ting den største Vigtighed".^[99]

Johan Storm Munchs artikel "Levninger af Nordens gamle Tungemaal udi Norges Provindsial-Dialecter" i det næste hæfte af *Saga* sendte igen den patriotiske sognepræst op i det røde felt. Her skelnede Munch imellem

Artikler om

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk
Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter
engelsk esperanto Formidling fransk identitet
konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord
ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion
romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi
sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi
svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale
Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
juni 2018	Ethnologue: Languages of the World
maj 2018	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
april 2018	LL-Map: Language and Location
marts 2018	Minority Rights Group
februar 2018	Omniplot. Writing Systems and Languages of the World
januar 2015	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
december 2014	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
november 2014	
maj 2014	
marts 2014	
februar 2014	
oktober 2013	
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	
juni 2012	
maj 2012	
april 2012	
marts 2012	
februar 2012	
januar 2012	
december 2011	
november 2011	
oktober 2011	
september 2011	
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	

islandske/oldnordiske, norske og danske ord. Skellet mellem et norsk og et dansk sprog provokerede Bonnevie stærkt, og situationen blev ikke forbedret af Jens Christian Bergs danskfjendtlige artikler i tidsskriftet. I begyndelsen af 1817 tog Bonnevie i det halvofticielle *Den Norske Rigstidende* igen til orde mod *Saga*, der ifølge ham "ville lære Normænd, om ei ligefrem at tale Svenske, saa dog – til en Begyndelse – at taale det *iblandt* i deres nuværende" sprog. I Bonneviens øjne forsøgte kredsen omkring tidsskriftet med "*barnagtig Iver*" at "ville *afvænne* os med at tale *Dansk*". Men han glædede sig over, at *Saga* kun havde et begrænset antal abonnenter. Denne "Sparsommelighed" så Bonnevie som et udtryk for norsk patriotisme.[\[100\]](#)

Jacob Aall svarede sobert i *Saga*, at han blot ud fra sagaerne anvendte forståelige ord fra vores landsmænd, der var så tæt som muligt på "Fædrenes Mund". Hermed undveg jernværksejeren anklagerne om at ville forsvenske sproget.[\[101\]](#) Af ukendte årsager kastede den svenske litterat og kongelige bibliotekar P. A. Wallmark sig ind i kampen i et indlæg, hvor han anklagede Bonnevie for at have hånet den svenske nation og det svenske sprog.[\[102\]](#) Sognepræsten svarede, at hans anke ikke var imod det svenske sprog, men imod "at see det Svenske Sprog *indblandet* i det Norske".[\[103\]](#) Bonnevie benyttede også lejligheden til at lange ud efter Wergeland og hans angreb på Danmark. Denne svarede igen ved at kalde Bonnevie for "en dansk Zelot", der "naturligviis maa hade og udpipe alt, hvad som kommer fra en Antipode af Danomanien."[\[104\]](#)

Sådanne ord ville Bonnevie ikke sidde overhørig. Han samlede al sin vrede i pamfletten *Nogle nødvendige Ord i Anledning af Tidsskriftet 'Saga'* (1817). Stridsskriftet er interessant, da Bonneviens sprogopfattelse her kommer særlig klart til udtryk. Sognepræsten så sproget som "en Nations Helligdom", hvis "Reenhed" der skulle våges over. Nationalsproget kunne muligvis foredles, men med varsomhed – især når nationens eksistens var truet. Fædrelandets situation var ifølge Bonnevie hævet over sprogets udvikling, hvilket kan ses som et udtryk for, at den politiske nationalisme stod stærkere end den kulturelle nationalisme.[\[105\]](#) Omvendt fremhævede Bonnevie, "at et eiendommeligt Sprog er det bedste Palladium, bag hvilket den sande National-Selvstændighed sikrest vedligeholdes og trives." En sammensmeltning eller tilnærmelse mellem svensk og norsk ville blot lette det svenske ønske om opløse Norge.[\[106\]](#) Skriftet viser tydeligt, at Bonneviens begrebsopfattelse var stærkt påvirket af både Laurits Engelstoft og Christian Molbech. Efter en række anonyme og modsatrettede indlæg i *Nationalbladet* døde striden herefter ud.

Saga havde et klart nationalt program, men paradoksalt nok skal en del af årsagen til dets manglende succes findes i, at det i manges sind blev set som unationalt. Hertil kom at forfatterne med undtagelse af Jacob Aall var belastede af deres prosvenske holdninger, der i patrioternes øjne var landsforræderi.[\[107\]](#) Begge parter så sproget som en afgørende national grænsevagt, der skulle forsvare nationen. De var blot uenige om, hvem fjenden var, og hvilken strategi man skulle anvende. Hos Bonnevie og ligesindede finder man elementer af en nationalistisk sprogfilosofi. Tilsvarende finder man hos *Sagas* sproggranskere en begrebsopfattelse, der nærmer sig romantikkens sværmeri for og genopdagelse af folket og dets sprog. Hvis de to fløje havde forenet deres kræfter i årene efter 1814, så havde man allerede på et tidligt tidspunkt fået en mere reel kulturnationalisme. Men nordmændene var – og er – splittede i sprogspørgsmålet.

Det svenske kommandosprog

En gentagelse af diskussionen finder man i 1818, hvor der i et forsøg på at lette fælles militære operationer mellem Sverige og Norge ændrede nogle af kommandoerne i hæren. Dette blev næsten enstemmig fordømt, som endnu et svensk komplot. I *Nationalbladet* blev det betegnet som et angreb på hærens hæder og på nationens selvstændighed, da det var en overtrædelse af grundlovens ord om, at alle norske sager skulle behandles i det norske sprog.[\[108\]](#) I *Den Norske Tilskuer* hagtede angrebene ned over det nye initiativ. Skribenten *Philonorvagus* så det som endnu et forsøg på at sammensmelte sprogene, hvilket allerede kunne ses i de mange "Svecismer" i de "officielle Beretninger" i *Rigstidende*.[\[109\]](#) En anden indsender så de mange fremmede ord som en "Sygdom",[\[110\]](#) mens en officer skrev, at han ikke brød sig om "Commando-Ord", der var "halvt svenske og halv norske".[\[111\]](#) Kun en enkelt skribent manede de passionerede patrioter til besindighed.[\[112\]](#) Resultatet af sagen blev, at Odelstinget forbød brugen af svenske kommandoord.

Brydningerne i årene lige efter 1814 var blot et forspil til den sprogstrid, der prægede Norge gennem resten af det 19. århundrede. Forbindelsen til Danmark og det danske sprog forblev indenfor eliten utrolig stærk, hvilket afspejler sig i det faktum, at det *rigsmål* som bl.a. Ibsen skrev på befinder sig langt tættere på et nutidigt dansk end et nutidigt norsk. Men mens der ingen *forsvenskning* skete af sprog, så skete der en *fornorskning*. I den sammenhæng foregreb tidsskriftet *Saga* og indsamlingen af ord fra folkesproget den fremtidige udvikling. Den voksende nationalromantik i navnlig i anden halvdel af århundredet med til at fremme en forbitret kamp mellem elitens dansk-norske sprogkonservatisme og forskellige "måltreisnings" projekter, dvs. skabelse af nye skriftsprog på baggrund af det talte sprog hos bønderne. De fleste embedsmænd opgav i løbet af 1830erne at holde sproget rent dansk, og tillod en vis fornorskning, mens "måltreisningen", der var støttet af venstreintellektuelle, ud fra en nationalistisk tankegang ville skabe et "ægte" norsk sprog ud af dialekter. De to varianter af det norske skriftsprog blev officielt sidestillet af Stortinget i 1885, hvor bondepartiet Venstre med parlamentarismens sejr var kommet til magten. I slutningen af 1800-tallet skete der en tilnærmelse mellem de to modpoler, en udvikling, der blev styrket af den statslige sprogplanlægning i det 20. århundrede.[\[113\]](#) Forsøget på at skabe et såkaldt "sammorsk" har imidlertid aldrig rigtig slået an, og dermed Norge stadig et land med to forskellige skriftsprog om end disse nu bliver kaldt henholdsvis "bokmål" og "nynorsk".

[Læs første del her](#)

[\[67\]](#) Pavels, Claus: *Dagbøger 1812-1822*, 5. feb. 1814, <http://www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/frames.htm>

[\[68\]](#) Se f.eks. indførelser under 18. aug. og 26. nov. 1814, Pavels, Claus: *Dagbøger 1812-1822*, <http://www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/frames.htm>

[\[69\]](#) Se Pavels, Claus: *Dagbøger 1812-1822*, indførelser for 14. maj 1816, 24. maj 1818, 25. aug. 1818, <http://www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/frames.htm>

[\[70\]](#) Pavels, Claus: *Dagbøger 1812-1822*, 17. marts 1815 samt 12. maj 1816, <http://www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/frames.htm>

[\[71\]](#) Det samme ses i De samme ses i § 3, 7 og 10 i unionsakten mellem de to riger. *Rigs-Act, oprettet imellem Norges Riges Storting og Sveriges Riges Stænder indeholdende Bestemmelse af de imellem begge Riger opkomne constitutionelle Forhold. Sanctioneret af Hs. Majestet Kongen den 26de August*

december 2009
 november 2009
 oktober 2009
 september 2009
 august 2009
 juli 2009
 juni 2009
 maj 2009
 april 2009
 marts 2009

1815, Christiania 1815, s. 7-10.

[72] Sørensen, Øystein: "Det nye Norge i det nye Norden 1814-1850", Engman, Max og Åke Sandström (red.): *Det nya Norden efter Napoleon*. 25:e Nordiska historikermötet. Stockholm den 4-8 augusti 2004, Stockholm 2004, s. 66.

[73] Citeret efter Sørensen, Øystein: "Det nye Norge i det nye Norden 1814-1850", Engman, Max og Åke Sandström (red.): *Det nya Norden efter Napoleon*. 25:e Nordiska historikermötet. Stockholm den 4-8 augusti 2004, Stockholm 2004, s. 67.

[74] Schmidt, Frederik: *Provst Frederik Schmidts dagbøger. Udgivet ved Ole Jacobsen og Johanne Brandt Nielsen, bind 1, 1794-1814*, København 1966, 12. okt. 1814, s. 365.

[75] Sørensen, Øystein: *Kampen om Norges sjæl. Norsk idéhistorie*, bind III, Oslo 2001, s. 78.

[76] Rosted, Jac.: *Indbydelsesskrift om de gamle Sprogs Rigdom paa Former og Fordelene derved*, Christiania 1814, s. 8.

[77] Daae, Ludvig: "Stemningen i Danmark og Norge i Anledning af og nærmest efter Adskillelsen", *Vidar. Tidsskrift for Videnskab, Literatur og Politik*, Christiania 1887, s. 33-82, 48.

[78] Molbech, Christian: "Litteratur. I.) Almindeligt Oversyn af den danske Litteratur i Aaret 1814.", *Athene. Et Maanedesskrift udgivet af Christian Molbech. Fjerde Bind, Januar – Junius 1815*, København 1815, s. 65-67.

[79] Molbech, Christian: "Anmærkninger ved eet og andet i den danske Litteratur og nogle af dens nyere Frembringelser.", s. 236-48, *Athene. Niende Bind, Julius – December 1817*, København 1817, s. 240-42.

[80] Molbech, Christian: "Anmærkninger ved eet og andet i den danske Litteratur og nogle af dens nyere Frembringelser.", s. 236-48, *Athene. Niende Bind, Julius – December 1817*, København 1817, s. 242-43.

[81] *Tillæg til den Norske Rigstidende*, No. 100, 1817.

[82] *Tillæg til den Norske Rigstidende*, No. 101, 1817.

[83] *Den Norske Rigstidende*, Christiania 1817, No. 104, 27. dec. 1817.

[84] *Tillæg til den Norske Rigstidende*, No. 2, 1818.

[85] Se Sørensen, Øystein: *Kampen om Norges sjæl. Norsk idéhistorie*, bind III, Oslo 2001, s. 87-88.

[86] "Spørgsmaal", *Det norske Nationalblad af blandet indhold*, 8. hæfte, Christiania 1817, s. 159.

[87] Ullmann, Welhelmine: *Fra tyveaarene og lidt mere. Med et forord af Otto Andersen*, 2. oplag, Kristiania 1903, s. 35.

[88] "Om Nødvendigheden af, at Norge erholder et eget Flag" (indsendt), *Den Norske Tilskuer, et Ugeblad, udgivet af J. Rein, C. M. Falsen, H. Foss. Anden Aargang*, Bergen 1818, s. 69.

[89] Citeret efter anmeldelsen i Høst, Jens Kragh (udg.): *Den nordiske Tilskuer: et Ugeblad af blandet Indhold*, København 1816, s. 248.

[90] Tidemand, Nicolai: *Om de sammensatte Staters Foreningsmaade tilligemed et politisk Blik paa Regjeringsformerne af en Normand*, Christiania 1829, note. s. 14.

[91] Se f.eks. Ullmann, Welhelmine: *Fra tyveaarene og lidt mere. Med et forord af Otto Andersen*, 2. oplag, Kristiania 1903, s. 37.

[92] *Saga. Første Bind*, Christiania 1816, Forerindring.

[93] Aall, Jacob: "Oversættelse af en Deel af Njals-Saga", *Saga. Første Bind*, Christiania 1816, s. 300.

[94] Aall, Jacob: "Kjartan Olafsons Omvendelse. Uddragen af Lardæla Saga", *Saga. Et Fjerdingaars-Skrift udgivet af Munch, Johan Storm. Første Bind*, Christiania 1816, s. 3-4.

[95] Munch, Johan Storm: "Ragnvall Jarls Bedrifter paa hans Færd fra Orkenøerne til Jorfal midt i det Tovlte Aarhundrede efter Kristi Byrd", *Saga. Første Bind*, Christiania 1816, s. 24-25; Aall, Jacob: "Kjartan Olafsons Omvendelse. Uddragen af Lardæla Saga", *Saga. Første Bind*, Christiania 1816, s. 8.

[96] Nygaard, Knut: *Nordmenns syn på Danmark og danskene i 1814 og de første selvstendighedsår*, Oslo 1960, s. 230.

[97] Hyvik, Jens Johan: ""... en Forbrydelse mod Nationen". Tidsskriftet Saga (1816-29), et nasjonalt dannelsesprosjekt som mislyktes", *Norsk Historisk Tidsskrift*, bind 81., s. 56, 62, 66.

[98] Pavels, Claus: *Dagbøger 1812-1822*, 13. sept. 1816, <http://www.dokpro.uio.no/litteratur/pavels/frames.htm>

[99] *Breve fra slekten Aalls arkiver 1738-1905; med forord av Sverre Steen*, Oslo 1948, s. 229.

[100] *Den Norske Rigstidende*, No. 3, Christiania 1817.

[101] Laache, Rolv: *Nordmenn og svensker efter 1814. Spredte trekk som bidrag til unionens historie*, Oslo 1941, s. 307.

[102] *Tillæg til den Norske Rigstidende*, No. 13, 1817; Laache, Rolv: *Nordmenn og svensker efter 1814. Spredte trekk som bidrag til unionens historie*, Oslo 1941, s. 288-89.

[103] *Tillæg til den Norske Rigstidende*, No.18, 1817.

[104] Wergeland, Nicolai: *Tilintetgjørelse af alle fiendtlige Anfald paa det af Sandheden selv befestede Skrift: "Beretning om Danmarks politiske Forhold imod Norge" o.s.v. ved Forfatteren til bemeldte Skrift. I flere Fegninger*, Norge 1817, note s. 44-46.

[105] Andresen, Anton Fredrik: *Opplysningsidéer, nyhumanisme og nasjonalisme i Norge i de første årene etter 1814. Nytt lys på vår første skoledebatt*, Oslo 1994, s. 61.

[106] Citeret efter Laache, Rolv: *Nordmenn og svensker efter 1814. Spredte trekk som bidrag til unionens historie*, Oslo 1941, s. 314-17.

[107] Hyvik, Jens Johan: ""... en Forbrydelse mod Nationen". Tidsskriftet Saga (1816-29), et nasjonalt dannelsesprosjekt som mislyktes", *Norsk Historisk Tidsskrift*, bind 81., s. 55-81, S. 71-72.

[108] *Det norske Nationalblad af blandet indhold*, 12. hæfte, Christiania 1818, s. 65-66.

[109] *Den Norske Tilskuer*, Bergen 1818, s. 344-45.

[110] *Den Norske Tilskuer*, Bergen 1818, s. 391-92.

[111] *Den Norske Tilskuer*, Bergen 1819, s. 341.

[112] *Den Norske Tilskuer*, Bergen 1818, s. 362.

[113] Brunstad, Endre: *Det reine språket. Om purisme i dansk, svensk, færøysk og norsk. Avhandling til doctor artium-graden. Nordisk institutt. Det*

Rasmus Glenthøj

Ph.d.-stipendiat, cand. mag. Syddansk Universitet

Dette er anden del af kapitel 6: *Sproget, fællesskabet og offentligheden i Rasmus Glenthøj: **En moderne nations fødsel** – Norsk national identifikation hos embedsmænd og borgere 1807-1820. [Syddansk Universitetsforlag](#), 2008. 297 s.*

[Læs første del her](#)

Læs også:

1. [Norsk sprog 1807-1820 \[del 1 af 2\]](#) Sprogets betydning og den nordiske renaissance Johann Gottfried Herder (1744-1803) © Bildarchiv Preußischer Kulturbesitz Før nationalismens tidsalder blev sproget sjældent tillagt en kulturel eller politisk betydning. Sproget var for de...
2. [Språkpolitikk i Noreg](#) I dag er det 125 år siden at Norges Storting vedtog "jamstillingsvedtaket" som sidestillede nynorsk og bokmål. De fire norske hoveddialekter: nordnorsk (gul), trønderisk (mørkeblå), vestlandsk (rød) og østlandsk (lyseblå)....
3. [Holdninger til brugen af engelsk: Rapport fra norsk erhvervsliv](#) Bruges der for meget engelsk i norske reklamer? Egner nogle varemærker sig bedre til engelsksproget markedsføring end andre? Gør brugen af engelsk en virksomhed mere effektiv? Det er nogle af...
4. [Dansk tunge](#) Det nordiske sprogfællesskab i vikingetid og tidlig middelalder De germanske sprog i Europa omkring år 900. Rødt: nordisk (mørkerødt: vestnordisk/norrønt; lyserødt: østnordisk/olddansk og fornsvensk). Grønt: vestgermansk. Blåt: østgermansk. (Kort: <http://wiki.verbix.com/Languages/GermanicNorth...>)

Tagget med: bokmål, Christiania, Danmark, Dansk, Dialekter, elite, Henrik Ibsen, islandsk, kommandosprog, latinsk, modersmål, Nicolai Wergeland, nordisk, Norge, norsk, nynorsk, oldnordisk, Oslo, rigsmål, romantikken, samnorsk, skriftsprog, Sprogpolitik, sprogrensning, sprogstrid, Stortinget, Sverige, tysk

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.